

VOORWOORD

De eerste keer dat ik een reclasseringsmedewerker ontmoette, ergens op een benauwd en warm kantoortje in Apeldoorn, werd ik vrijwel direct, nog voor ik op de stoel kon plaatsnemen, op een afkeurend hoofdgebaar getrakteerd. Wat die man mankeerde hoefde ik niet te onderzoeken, want kort daarna vroeg hij waarom ik telkens in de problemen raakte, of ik nooit leerde van de straffen die ik kreeg en hoe het nu verder moest met mijn prille leven.

‘Ik ben hier nooit eerder geweest,’ antwoordde ik. ‘Wat bedoelt u?’

‘Je moest hiervoor zeker naar Zwolle.’

‘Nee, dat zeg ik net, ik heb voor het eerst een verwijzing naar de reclassering gekregen.’

‘Maar ben jij dan niet Mohammed? Ik heb hier je dossier. Je moet niet liegen.’

Die gast tripte hem helemaal, zoals we op straat zouden zeggen, begon driftig in papieren te bladeren en te zoeken, maar

ik was hem voor toen ik mijn paspoort uit de binnenzak van mijn jas tevoorschijn toverde. Zijn ogen pingpongden van de foto naar mij, een paar keer achter elkaar, waardoor ik me al snel ging afvragen wat voor kunstje mijn lotgenoten hem hadden geflikt, in ieder geval was hij door iemand flink bij de neus genomen, dat was duidelijk. En mentaal leek hij niet sterker geworden door al die ervaringen.

Vanaf dat moment heb ik nooit respect gehad voor reclaseringsmedewerkers. Ze zijn vaak haastig in hun optredens, zelden goed geïnformeerd en je ziet ze meestal alleen aan het begin en aan het einde van je traject verschijnen, als de administratie geregeld moet worden.

Dit schrijf ik allemaal met een kanttekening: ik baseer me op mijn eigen particuliere ervaring, die helaas wel, door de jaren heen, bestaat uit vijf taakstraffen om uiteenlopende redenen. Uiteindelijk ben ik een beter mens geworden, maar dat komt niet door de invloed van reclaseringsmedewerkers, of het moet zijn dat ik niets met die gasten te maken wil hebben, omdat ze buitengewoon oninteressant en irritant zijn.

Ik was daarom ontzettend verbaasd na het lezen van dit boek van Herman van Lunen. Ik durf zelfs wel te zeggen: mijn blik op het werk van de reclaseringsmedewerker is volledig gekanteld. Waar ik eerder dacht dat de beroepsgroep louter uit een benede losers bestond, blijken er toch ook intelligente en toegewijde mensen tussen te zitten. Wat me vooral opvalt, is zijn grote talent om te observeren: praktisch elk detail dat een verhaal of cliënt kleurt, vermeldt Herman op een puntige en doeltreffende wijze, op een manier waardoor de karakters gaan leven en de lezer zelfs, zo nu en dan, een beetje van hen gaat houden.

Ik las het boek en kreeg bewondering voor de volhardendheid van deze reclaseringsmedewerker, want ik kan u verze-

keren, ook vanuit het perspectief van de andere kant, dat het makkelijker is om een cynisch persoon te worden dan het optimistische tiepje, als je telkens omringd bent door lieden die bij elk ongeluk in het leven zeer stellig van mening zijn dat zij worden tegengewerkt door anderen, hoewel rechters dat keer op keer anders zien.

Herman is in zijn rijke carrière niet in deze val gelopen, oftewel: in dit boek lezen we dat hij het vertrouwen in de mensheid niet is verloren. En dat siert hem. Een aantal verhalen gaat door merg en been, het is moeilijk om dan tegen de volgende cliënt te zeggen dat het allemaal wel goed komt, terwijl je in feite beter weet, door schade en schande wijs geworden.

Ik herinner me een taakstraf in de bossen van Biddinghuizen, waar ik werd gedropt met zeven andere (draaideur)criminelen en evenzoveel zeisen. We moesten de boel een beetje snoeien en tussendoor mochten we eten. De opzichter vertrok in de ochtend nadat hij ons uit de wagen had gelaten en kwam pas na acht uur terug. Een paar mannen gingen blowen op de grasvelden, anderen snoven cocaïne en een enkele zonderling at een boterhammetje met kaas en dronk uit zijn pakje appelsap – dat was ik. Ik geloof dat ik, met terugwerkende kracht, vanaf dat moment definitief een pleurishekel aan de mensheid heb gekregen, meer specifiek aan overheidsinstanties die allerlei bullshitbanen hadden bedacht, met speciale aandacht voor de ondersteunende dienst van de reclassering. Later werd voor mij bevestigd dat niet de grootste talenten van de overheid bij dit orgaan werken, om het eufemistisch uit te drukken.

Ik zal niet zeggen dat ik nu, na het lezen van dit boek, tóch het nut en de noodzaak van de taakstraf ben gaan inzien, maar ik begrijp wel beter hoe moeilijk het is om elke keer weer met zoveel cliënten te moeten dealen, allemaal het hoofdpersona-

ge van hun eigen drama, inclusief de sterallures, de vedette-neigingen en de hang naar aandacht. Ga d'r maar aan staan.

Wat Herman met dit boek laat zien, is dat je nooit je menselijkheid uit het oog moet verliezen, ook al is de situatie nóg zo kolderiek, of uitzichtloos. Met deze verhalen krijgt de lezer niet alleen een mooi en compleet beeld van het werk van een reclasseringsmedewerker voorgeschoteld, maar maken we meteen kennis met een nieuwe schrijver. Want dat ik tijdens het lezen compassie voelde voor de verschillende personen heeft bovenal te maken met het stilistische talent van Herman van Lunen.

Özcan Akyol

INLEIDING

Bij het zuivelschap van de buurtsuper keek een man me onderzoekend aan. Ongemakkelijk keerde ik me van hem af tot hij plots heel hard mijn naam riep. ‘Ken je mij nog?’ galmde het langs de hopjesvla en yoghurt met bosvruchten.

Johan was een aantal jaren bij mij onder toezicht geweest. Hij had een talent voor het vinden van vrouwen die niet bij hem pasten. Zodat ze het slechtste in elkaar naar boven haalden. Dat leidde uiteindelijk tot huiselijk geweld en een veroordeling door de rechter. Een werkstraf, een halfjaar voorwaardelijke detentie en een reclasseringstoezicht van twee jaar.

‘Hoe gaat het met jou?’ vroeg ik.

‘Prima, het gaat prima, ik ben nog steeds met Wanda.’

Wanda was de vriendin die kwam na de vrouw met wie het gruwelijk uit de hand was gelopen. Wanda had een scooter en een eigen flat. Die had ze voor Johan opgezegd. Na een jaar waren ze gaan samenwonen. Ik vond dat geen goed idee, maar het toezicht was op dat moment bijna afgerond, dus hij hoefde zich

van mij niets meer aan te trekken. Ik hield mijn hart vast. Maar de zorgen om Johan werden al snel verdrongen door nieuwe zorgen. Van andere cliënten met andere partners die net zo hard geslagen werden.

‘Ik denk nog wel eens aan jou.’ Hij keek me met een serieus gezicht aan. ‘Je hebt heel veel voor me gedaan.’ Ik rekende mijn dessert voor deze avond af en liet Johan in de buurtsuper achter. Zijn kar was nog lang niet vol.

Een week later belde hij. Hij had ruzie gehad met Wanda. Die grote mond van haar, hij was het zat. ‘Wegwezen,’ had hij gezegd, ‘en neem je scooter mee.’ Hij had geen geweld gebruikt. ‘Ik heb geleerd van mijn verleden.’ Ze moest haar sleutel inleveren, dit was zijn huis. Dat het door Wanda helemaal opnieuw was ingericht maakte hem niets uit. Nieuwe gordijnen, lichtroze. Een witte eettafel met stoelen van zalmkleurig velours. De hand van Wanda was overal zichtbaar. Ze had haar moeder gebeld. Even later stopte er een Mercedes voor de deur. De hond wist niet wat te doen en liep in cirkels om hen heen. Om halftwaalf reed de auto de straat uit, de nacht in. Johan had niet verwacht dat de volgende dag dezelfde Mercedes de straat weer in zou rijden. Dit keer met een aanhanger erachter. De wasmachine, de eetkamerstoelen, de kamerplant, de scooter en de PlayStation 4. Hij had het idee dat er een huiszoeking plaatsvond, alle kasten werden opengetrokken op zoek naar spullen van Wanda.

‘Ik verwachtte dat ze snel weer terug zou komen,’ zei Johan. Hij klonk breekbaar. ‘Ze zit bij haar moeder en dat mens houdt haar tegen. Ze gunt ons gewoon geen geluk.’ Johan moest haar dochter met rust laten, anders zou ze de politie bellen. ‘Het is goed dat ik mezelf zo onder controle heb, anders had ik dat mens allang een paar klappen verkocht. Als die moeder er niet

was geweest was Wanda allang weer terug.’ Hoe het nu verder moest, wilde Johan van me weten.

Op 17 maart 1998 stapte ik voor het eerst het pand van de reclassering in Utrecht binnen. Het statige gebouw aan de Maliesingel was niet herkenbaar als kantoor. Gelukkig hing er een bordje met het logo naast de voordeur. In een smalle kamer met een hoog plafond en eikenhouten lambrisering vond ik twee dames en een grijzende heer tegenover me. Wat ik de doelgroep te bieden had, wilden ze weten. Hoewel ik op deze vraag was voorbereid kon ik geen goedlopend antwoord produceren. De doelgroep, dat waren ‘justitiabelen’, had ik in de advertentie gelezen. ‘De reclassering is een grote organisatie die in opdracht van Justitie jaarlijks vele mensen uit de criminaliteit probeert te houden.’ Dat vond ik vrij hoogdravend klinken. Waren ze niet te optimistisch? Ik dacht altijd dat ze criminelen als doelgroep had. Justitiabelen klonk bijna vriendelijk. Er werden mensen mee bedoeld die met justitie in aanraking waren gekomen. Die veroordeeld waren tot een werkstraf, een toezicht of een gedragstraining. Of er moest een rapport over hen geschreven worden, want ook degenen die alleen verdacht werden van een strafbaar feit behoorden tot de clientèle van de reclassering. Mensen die geschorst waren uit detentie, die zich nog voor een rechter moesten verantwoorden.

Wat had ik hun te bieden? Als zeventienjarige was ik zonder diploma van de havo gekomen en gaan werken in een verpleeghuis. Acht jaar lang omringde ik me met tachtigplussers die levenslang in het Drentse veen hadden gewerkt of achter het fornuis in een gammele arbeiderswoning hadden gestaan. Totdat alzheimer hen in de macht kreeg. Bij mij op de afdeling sleten ze de laatste jaren van hun leven. Daarvoor was een diploma

nodig. Dat haalde ik in de twee jaar die ervoor stonden. Daarna deed ik een mbo-opleiding in Groningen die bestierd werd door een man die zijn inspiratie vooral uit een waterpijp haalde en vond dat zijn studenten zijn voorbeeld moesten volgen. Op het hbo kreeg ik voor het eerst les uit echte leerboeken. Daarna volgde ik colleges aan de faculteit Sociale Wetenschappen in Utrecht. Ik vreesde dat de theorie die ik daar had opgedaan mij niet door dit sollicitatiegesprek ging helpen.

In mijn geheugen zocht ik naar kennis over mijn criminele medemens. Ik vond weinig. Er waren stadswijken waar ik als kind niet kwam. Ze werden bevolkt door asociale mensen die van hun leven een rotzooi hadden gemaakt. Die hun auto's niet in de daarvoor bestemde vakken parkeerden, maar in hun verwaarloosde tuinen. Waar ze het voertuig uiteen schroefden om het nooit weer tot een geheel te smeden. Die niet dagelijks naar een kantoor gingen, maar tot het middaguur in hun vervuilde bedden lagen te wachten terwijl de dag aan hen voorbijtrok. Zulke mensen hoorden niet in onze wijk, in onze stad, in ons land, had mijn vader me dikwijls gezegd. Het was maar goed dat er gevangenissen waren waarin ze weggestopt konden worden als ze over de schreef gingen. De plekken waar ze woonden moest ik mijden, beval mijn moeder.

Wat had ik deze groep te bieden? Een open vizier, iemand die aardig blijft ook als hem 'nee' verkocht wordt, iemand die buiten de gebaande paden durft te lopen, iemand die zich niet snel van de wijs laat brengen? Twee weken later kreeg ik een brief: tot mijn eigen verbazing was ik aangenomen. Ze konden wel iemand gebruiken met een kritische blik en gezond verstand. Dat ik geen ervaring had in dit werk was geen probleem.

Ik liep mee met oudere collega's die snel met pensioen zou-

den gaan: 'Al lijken de problemen nog zo groot, het gros ervan lost zich vanzelf op.'

Met carrièretijgers: 'Je moet je profileren, en de juiste mensen om je heen zoeken. Binnen een paar jaar hoef je geen cliënt meer te zien.'

Met gedreven idealisten: 'In elk individu schuilt een goed mens. Ik probeer die naar boven te halen.'

En met pessimisten: 'Ik doe dit werk al jaren en geloof me, je kunt ze net zo goed op de Maasvlakte dumpen en daar een hek omheen plaatsen. Alles wat we doen is zinloos.'

In de loop der jaren kwamen honderden cliënten voorbij, mijn caseload kende nooit een lege plek. Zedenplegers die zich aangetrokken voelden tot jongens uit groep zeven, mannen die hun opgekropte woede uitleefden op hun partner, onverbeterlijke winkeldievegges, oplichters, vechtersbazen, drugsdealers, potloodventers, inbrekers, tasjesdieven op een scooter en een enkele moordenaar: ik vond ze allemaal tegenover me. Ik probeerde ze de gevolgen van hun handelen te laten inzien, zodat ze andere keuzes konden maken. Daarnaast moest ik erop letten dat de onder toezicht gestelde zich hield aan de bijzondere voorwaarden, zoals de rechter dat had beslist, zoals in het vonnis stond. Dat behandelingen met voldoende inzet werden gevolgd. Dat afspraken met mij werden nagekomen. Zoals dat in veel vonnissen staat geschreven: 'De veroordeelde dient zich te houden aan de aanwijzingen van de reclassering.' Mijn adviezen zijn bedoeld om het leven weer op de rit te krijgen. De trajecten duren soms enkele weken, soms meerdere jaren. Om een evenwicht te hervinden dat verstoord is. Mijn taak is hen daarbij te helpen zodat ze een positieve ontwikkeling doormaken. Als ik ze help aan werk of een woning voelen ze zich beter. Het zijn die factoren die hen beschermen tegen recidive. Als

iemand voelt dat hij deel uitmaakt van de maatschappij, dat hij zinvol is, ertoe doet, zal hij minder snel in de fout gaan. Dan staat er iets op het spel, is er een wereld te verliezen. Een wereld die ze zelf hebben opgebouwd, met een beetje hulp van mij.

Zo zag ik de afgelopen jaren cliënten opleven, zag ik hun zelfvertrouwen groeien, ze tegenslagen overwinnen, terugvallen, alles kwijtraken en van voren af aan beginnen. Ik bleef ze steunen, soms tegen beter weten in.

Na een tijdje kwam ik erachter dat ik belangrijk werk deed. Voorheen, als iemand me op een feestje ernaar vroeg, vertelde ik enthousiast dat ik demente bejaarden verzorgde en hun het respect gaf dat ze verdienden. Mensen keken me dan dromerig aan, nipten voorzichtig van hun glas wijn en vertelden vervolgens over zichzelf. Hoe zij het hadden geschopt tot hoofd van de afdeling inkoop van een beddenfabriek.

Zeg ik nu in onbekend gezelschap dat ik werk bij de reclassering, dan zie ik hoe pupillen zich verwijden en monden bijkans openvallen. ‘Je doet iets met mensen die in de gevangenis hebben gezeten, is het niet?’ ‘Dus je spreekt met criminelen?’

Ik grijp de gelegenheid aan me te scharen in het rijtje van stoere politiemannen, misdaadverslaggevers, ic-verpleegkundigen, GGD-medewerkers en verloskundigen. Ik heb een verhaal waar mensen naar willen luisteren. Een verhaal dat ze niet kennen. Van een wereld waarin ik me dagelijks bevind, van de obstakels die ik tegenkom en hoe ik telkens weer stippen aan de horizon zie. Zo hadden ze nog nooit naar criminelen gekeken, dat er hulp bestond voor wetsovertreders, dat er aardige mensen achter de delicten zaten. Hoe gaat een reclasseringswerker om met zijn cliënten? Waar gaat het mis en waar heeft hij succes? Hoe loopt het af met de zedencliënt en de onverbeterlijke winkeldievegge? Waarom vraagt hij zich af of wat hij doet zinvol is?

De afgelopen 22 jaar ben ik op plekken geweest waarvan ik het bestaan niet wist. Woonwagenkampen aan de rand van de stad waar ik wegzonk in het hoogpolige tapijt. Vooroorlogse arbeiderswoningen vol glimmend keramiek, riante appartementen waar mijn stem hol terugkaatste op de witbetegelde vloer, vrijstaande woningen waar de bewoners veel meubels maar weinig smaak hadden, studentenkamers die tevens dienden als scooterwerkplaats. Ik voelde me een ontdekkingsreiziger in eigen land. Klaar om aan mijn omgeving verslag te doen van mijn bevindingen. Dat ik niet de enige ben die er het beste van probeert te maken. Dat zij aan de verkeerde kant van de streep staan. Ik aan de veilige kant, waar hulpverleners, coaches en behandelaren de armen naar de afgrond reiken om hen, de ongelukkigen, over de streep te trekken. Goedschiks. Of, als de rechter dat heeft opgelegd, zelfs kwaadschiks. Zij moeten naar mij luisteren, maar ik lijk vaak meer op mijn cliënt dan ik wil toegeven. Met dezelfde doelen in het leven, kleine en grote tegenslagen. Alleen hebben mijn keuzes en mijn tegenslagen mij niet de afgrond in gekregen.

In tien hoofdstukken verschijnt de mens achter het delict, onbekende mensen die soms onnavolgbare routes hebben bewandeld in het leven. Relativering is nodig, het biedt een ont-nuchterende blik op de dagelijkse praktijk van het reclasse-ringswerk. Waarin zowel de cliënt als de reclasseringswerker zijn (of haar) uiterste best doet iets van het leven te maken. Vaak mislukt dat en vallen de goede bedoelingen van de recla-sering niet in vruchtbare aarde. Vallen cliënten terug in delict-gedrag, belanden ze op straat of in de gevangenis, om die later met hernieuwde moed weer te verlaten. Met altijd het voorne-men het nu beter te gaan doen. Ik geloof dat voornemen.

‘Mag ik er even over nadenken?’ antwoordde ik Johan op zijn vraag hoe het verder moest, al wist ik dat een paar dagen bedenktijd niet voldoende was om tot een oplossing te komen. Ik zou hem kunnen zeggen dat er geen juridisch kader was voor mijn hulp. Hij zou me glazig aankijken en zeggen: ‘Dus ik moet eerst iets strafbaars doen om hulp van jou te krijgen?’

Traag bladerde ik door mijn agenda met contactadressen. In zijn buurt werkte iemand bij het wijkteam met wie ik regelmatig had samengewerkt. Ze was zelf in de wijk opgegroeid en sprak de taal. Van elke straat wist ze waar de problemen huisden. Van hele families kende ze de geschiedenis. Talloze gezinnen had ze ondersteund, eenzamen uit hun isolement gehaald en alcoholisten naar de detox gebracht. In haar blauwe Citroën GS Break. Haar moest ik hebben. Bij het noemen van de namen Johan en Wanda wist ze direct wie ik bedoelde. ‘Ik ken zijn broer en zus. Zijn naam is al dikwijls gevallen. Geef hem mijn nummer maar.’

REINIER

Het huis van Reinier was altijd opgeruimd en schoon. Alles stond op een vaste plek. Al vele jaren. Tot deze ochtend.

‘Heb je gezien dat daar op zolder nog meer dozen staan?’ fluisterden de medewerkers van de zedenpolitie onder elkaar. Elke kamer, elke kast, elke lade werd met chirurgische precisie onderzocht. Ze kenden de geheime plekken waar zedenplegers hun schijven en geheugensticks voor de buitenwereld verborgen probeerden te houden. In de veertig minuten dat ze in deze woning waren hadden ze al meermaals met een brede grijns een cd-rom aan elkaar laten zien. De tien dozen die ze bij zich hadden waren in een oogwenk gevuld met alles wat ze tegenkwamen aan beelddragers, videocassettes, cd-roms en boeken. Veel boeken. Op de eikenhouten tafel tegen de wand van de woonkamer, waar even daarvoor de computer had gestaan, was nu een plek zichtbaar die een paar tinten donkerder was dan de rest van de tafel. Op nog twee identieke stoelen na was de kamer leeg. Een hammondorgel uit 1962 vulde bijna de hele

achterkamer, een salontafel met geglazuurde tegels in de hoek diende als blad voor een schaalte met suikerklontjes, de tang in een metalen potje ernaast. In de orgelbank bleken nog twee geheugensticks te liggen.

Op de eerste verdieping was een van de kamers gevuld met boekenkasten. Het gewicht van archiefdozen deed de planken vervaarlijk doorbuigen. Op de zijkanten van de dozen stonden jaartallen geschreven. Nu en dan trok de zedenrechercheur er voorzichtig een open en bladerde door de tijdschriften. Veel tekst was er niet. De zwart-witafbeeldingen spraken voor zich. Een fotograaf had zijn best gedaan een jongeling in al zijn schoonheid vast te leggen. Prille vormen van het geslacht dat langzaam tot wasdom kwam, belicht onder staande fotolampen. Voorzichtige erecties van jongens die een dergelijke sensatie pas ontdekt hadden. Allemaal deden ze hun uiterste best als ervaren modellen te poseren, alsof het dagelijks werk was, het tonen van hun ontloken intimiteit aan de buitenwereld. Zo vulden rijpende lijven talloze jaargangen totdat de breekbare torso's vermannelijkten, de schaamstreek begroeid raakte en ze werden ingeruild voor jongere exemplaren.

‘Haal nog maar wat extra dozen,’ riep een van de medewerkers van de zedenpolitie naar zijn collega. ‘Ik vraag me af of we het wel in de bus krijgen.’

Al die tijd stond Reinier stil in een hoek van de achterkamer. Naast het immense orgel leek hij nog kleiner dan hij in werkelijkheid was. De bruine broek met bijpassend jasje vielen ruim om zijn tengere lichaam. Op zijn kalende schedel lagen grijze haren in stroken van links naar rechts. Hij haalde een geruite zakdoek uit zijn broekzak en veegde voorzichtig het zweet van zijn voorhoofd. Bij elke doos die zijn huis uit werd gedragen, leek een stuk van zijn leven te verdwijnen. Langzaam viel

de loden last die jarenlang op zijn schouders rustte van hem af. Toen de laatste om halfvijf de laadruimte van de bus in ging, zuchtte hij diep.

De zedenrechercheur moest toegeven dat hij heel wat gewend was in een strenggelovig gebied als dit, maar deze vondst was uitzonderlijk. Het politiebusje had drie keer moeten rijden. De rechercheur ging met zijn hand over zijn klamme voorhoofd en vroeg om een glas water. ‘Rijdt u met ons mee of gaat u met uw eigen auto?’ vroeg hij na de laatste slok en zette het lege glas op de orgelbank.

Reinier pakte het vlug op, keek of het een kring had achtergelaten en bracht het naar de keuken. ‘Ik ga wel met mijn eigen auto, die is nog nieuw, hij moet nog een beetje ingereken worden.’

Drie maanden later stapte Reinier voor het eerst zijn woning weer binnen. Het orgel stond nog aan. Hij had niet verwacht dat hij direct aangehouden zou worden nadat de politie zijn huis had leeggehaald. Van de mogelijkheid anderen van zijn situatie op de hoogte te brengen had hij geen gebruik gemaakt. Een aardige agent had hem het nummer van een advocaat gegeven die vooral zedenzaken deed. Toen hij na drie maanden in de rechtbank stond beseftte hij dat hij iets vreselijks had gedaan. Met een straf gelijk aan het voorarrest en een voorwaardelijke straf van een halfjaar met verplicht reclasseringstoezicht van twee jaar kwam hij er genadig van af, vond de rechter. Reinier kreeg het laatste woord, maar knikte alleen.

Het was weer even wennen, zijn eigen huis. Ruime kamers met deuren die je zelf kon openen. Het duurde even voordat

zijn kat weer kwam aanlopen. Via een gat in de heg was ze de hele buurt door gewandeld. Waarschijnlijk had ze zich door dierenvrienden en kattenvrouw-tjes laten verwennen.

Pas nu ik goed om me heen kijk zie ik dat deze bushalte vlak bij een voormalig station ligt. Lang geleden stopte hier de internationale trein naar Duitsland. Het eens zo statige oude stationsgebouw staat eenzaam achter de nieuwbouw van een grootgrutter die op het voormalige emplacement is gebouwd. Verderop is de vroegere spoorbaan als een verhoogde dijk te volgen, ik ben benieuwd hoelang het duurt eer die uit het landschap wordt weggepoetst. Samen met een jongen met een sporttas en een vrouw met grijs gepermanent haar ben ik de enige die deze plek als eindbestemming heeft gekozen.

Reinier woont op loopafstand van de halte. De tuinen in zijn straat zijn net zo recht en eenvormig als de huizen. En eveneens van steen. Alleen coniferen lijken zich hier thuis te voelen. Als afgetekende grens tussen de huizen. De woning is aan het einde van de rustige straat. De voortuinen van Reinier en zijn buurman zijn identiek. Brede trottoirbanden in antracietgrijs houden een grote hoeveelheid kiezelstenen in dezelfde kleur op zijn plek. In twee gipsen schalen hadden planten kunnen staan. Het is alsof ik een kerkhof betreed. Als ik het pad naar de voordeur op loop schuift bij de burens voorzichtig een gordijn opzij. Ik forceer een glimlach en knik kort. Even snel als het voorhangsel vaneen ging, zo sluit het zich weer. Ik hoor de kerkklok in het centrum halfelf slaan en bel aan.

In de woonkamer heeft Reinier de voor mij bestemde stoel alvast naar achteren geschoven. De bekleding ziet er nieuw uit. Als Reinier naar de keuken loopt om koffie te halen zie ik zijn stoel. Het patroon daarvan is vervaagd. Reinier komt terug met

een dienblad met een schaalte waarop twee koekjes, een flesje koffiemelk en drie onderzetters. Die legt hij op tafel en hij plaatst op de middelste de koffiemelk. Vervolgens haalt hij in de keuken twee bekers met koffie.

Aan de wand hangen geen schilderijen. Wel kan ik de plekken zien waar ze gehangen hebben. 'Ik houd van rustige muren,' zegt hij als hij ziet dat ik de kamer rondkijk. Het beeldscherm heeft nog altijd geen gezelschap van een toetsenbord of computer. De kabel bungelt doelloos onder de eikenhouten tafel.

Aan de achterzijde van het huis kijk je uit op een diepe tuin die afloopt naar beneden. In tegenstelling tot de voortuin is hier alleen maar gras. Kortgeknipt. Tussen zijn tuin en die van de achterbuurman staat een dichte buxushaag met links een groot gat. 'De achterbuurman heeft riant met pesticide gesproeid. Hij had last van rupsen. Nu kan mijn kat ook in de andere tuinen komen. Terwijl ik dat niet wil hebben. Hij heeft het goed bij mij.'

Een zacht zoemen, dat op de achtergrond aanwezig was, dringt zich plotseling aan me op. Ik roer een wolkje koffiemelk uiteen, probeer geluidloos een bastognekoek te eten en luister naar het ruisen dat uit de achterkamer komt.

'Straks ga ik verder met orgelspelen,' zegt Reinier plotseling. 'De dominee gooit halverwege de week een briefje door de bus. Soms belt ze aan. Een lijstje met alle liederen voor de zondagsdienst heb ik eigenlijk niet nodig. Ik ken het hele liedboek uit mijn hoofd.'

Enige tijd geleden had ik een gesprek met dominee Blauwboer gevoerd. Ik had me een man voorgesteld die elke zondag de toorn van God over de gemeenteleden uitstortte. De preken die ik mij herinnerde van vroeger voorspelden weinig goeds.